Førsteblad

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 12.

Fylke: Aust-Agder

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Birkenes

Emne: Gamal engkultur

Bygdelag.

Oppskr. av: Andreas Ropeid

Gard: Mollestad.

(adresse): NEG.

G.nr. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Heimelsmann: Govert Mollestad, f. 1890 på Mollestad og bonde der.

1. Det heiter innjord[t] og utjord f. Innjorda er alt som er under plog. Den kan også kallast innmark f. I innjorda er det åker og eng, og det er ikkje eng i utjorda. Egre er eit ~~eng~~ stykke ~~jord~~, som det veks høy på. Det har vore åker, og det er egre til det vert pløgd om att.
Det heiter å legge igjen – eit gjenlegg.
Ordet kjelve er ukjent.
Voll er vanskeleg å definera, men det er ei slags eng. Der veks det ~~vallhøy~~ vallhøy; det er høy som det er fint, smått naturgras i. Voll er ei tørr slette.
Dei har ordet tykkeng, men ingen motsetnad til det.
Dei har ordet vallhøy, men ingen motsetnad til det.
Dei slo i utjorda, dessutan hadde dei skauslåtter. Då far til G. M. ~~f~~ tok garden, fekk han vallhøy berre til hesten. Resten høy til 7-8 kyr, tok han på ~~skauen~~ skauen. Den største skauslåtta var på 6 vinterlass, dei minste vor på 2 vinterlass

16522

1 vinterlass = 2 sommarlass
1 sommarlass = 6 byrder
1 byrd = 4 gode ~~kjemmer~~ kjemmer.
Det var löer ved skauslåttene.
Dei slo skauslåttene annakvart år.
Skauslåttene var både myrslåttor og holeslåtter. Holeslåttene var jorder i skauen, striper med gras i skauen.
Dei slo skauslåttene med langorv.

2. Dei rakte saman daudlauv og kvist i enga og kasta det inn i skogen. Av og til brende dei det.
Dei ~~og~~ rudde bort kvist på skauslåttene og kasta det på skogen.
Dei hadde ikkje noko ~~[illegible]~~ sers namn på dette arbeidet.

3. Han kjenner ikkje anna råd mot mosevaksen eng enn å pløgja om.
G.M. har sett at dei let åkeren gro att utan å så grasfrø i. Han kjenner også til at dei sopte opp på löa og sådde det. Han kjenner ikkje til når dei første gongen sådde kjöpt grasfrø. Dei har gjort slik så lenge han kan hugsa. Det var ikkje mykje dei sådde, og dei ~~[illegible]~~ var nögje med såinga. Han kan hugsa at faren sådde med hand, og barna måtte gå og setja stripe som viste kor langt han hadde sådd.

4. Dei har gröfta så lenge folk kan minnast. Dei grov eit dike på Mollestad ein gong, og det hadde lege lenge. Det var ei tregröft, laga av fire stokkar, og dei var gröne enno. Men så hadde dei lege i myr.
På Mollestad er det merker etter vatning. Det er gamle gröfter inn til ein

16522

bekk; sume stader ~~bra~~ må vatnet ha gått i bruene. Far til G.M. som var fødd i 1855, kunne ikkje minnast dette. Det ser ut til å vera mislukka, meiner G.M.

5. Før dei fekk kunstgjødsel, gjødsla dei ikkje enga på Mollestad. Men på heiane gjorde dei det. G.M. kjenner ikkje til kor sterkt dei gjødsla, men han veit at dei kjørte risknippe over.

6. Fell bort.

7. G.M. kjenner vel dette siget på tunet og uthusa, men kjenner ikkje til at dei plaserte uthusa med tanke på dette. Tunsiget heitte sodetrekken. G.M. meiner at ordet døla tyder ein våt og vassfylt plass.
G.M. kjenner ikkje til at det vart gjort noko for å spreia sodetrekken utover. Han kjenner heller ikkje noko sers namn på høyet som voks der.
Det er ukjent at åkrane vart plasert slik at det skulle siga frå dei og ned på enga. Men det var vanleg meining at det voks sers godt gras på reina nedanfor ein åker.

8. Fell bort.

9. G.M. kjenner ikkje til at dei har beitt enga om våren i Birkenes. Men dei beitte enga om hausten. Det gjorde dei for å få fôr. All eng vart beitt om hausten.

10. Nei.

11. Ukjent.

12. Dei gjætte kyrne når dei gjekk i skauen, gjætte for at dei ikkje skulle gå heim eller gå i slåttene. ~~[illegible]~~. I denne tida var

16522

kyrne i buhus om natta. Buhusa låg på ein lagleg plass i skogen. Dei som ved utskiftinga ikkje fekk lagleg ~~[illegible]~~ buhustomt, fekk seg tillagt slik tomt på annan manns grunn.

Gjødsla i buhuset vart kasta ut etterkvart og låg under open himmel til om våren. Då vart den brukt som anna gjødsel.

13. Ukjent.

14-18. Ukjent.

19. nipetrø+ = nepeåker. Den var ikkje inngjerd.
stød f. ein stad der kretura kviler, = ein staggeplass = eit kuheft.
Dei andre ord ukjende.

20. Ikkje sæter i Birkenes.

21. Dei samla oske i tønner og strødde på enga. I eit tilfelle fekk dei også oske frå Kristiansand. Den „gjorde god virkning".

16522